

Звісно, навіть не закінчити речення – це залишити його відкритим. Незавершення чогось слугує способом детермінізації, основним з пунктів формування відкритих систем. Обов'язок архітектора при проектуванні гібридної архітектури заключається більшою мірою в поділі/створенні частин, які, в свою чергу, складатимуть основу для гібриду, що дозволяє змішувати простори.

Гібрид звільняє від фіксованих ідей та обов'язку продукувати завершений простір. Гібридна архітектура залишає за архітектором та мешканцями простір для змін, відповідно до своїх потреб. Зберігаючи основоположні речі в плануванні, вона також забезпечує потенціал для внутрішніх, незначних змін.

Гібридне планування також означає не планувати до кінця, в жодному випадку не завершувати планування деталей, ніколи не доходити до кінцевої думки... Завершення відбувається завдяки втручання часу.

Чиста архітектура, чиста конструкція, чиста функція... Гібрид вимагає скоріше автономії архітектури, модулів архітектури, розвиваючи таким чином пост-поділ та мислення поза категоріями й відповідне прийняття рішень.

Список використаних джерел:

1. Гібрид (значення) [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%96%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%B4_%28%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%29
2. Manfred Wolff-Plottegg HYBRID ARCHITEKTUR & HYPER FUNKTIONEN, Erschienen 2007, Aufl. 1 ISBN, 240 Seiten
3. Hybride Architektur: Die Wiedergeburt eines jahr-tausende alten Konzepts, Hybridom, Die hybride Sozialimmobilie von Mauser & Lupp [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mauser-moebel.de/mauser/hybridom/portfolio/HybrideArchitektur.php>
4. ALBUM/DER STANDARD, Printausgabe, 03./04.09.2005 Von Ute Woltron [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://derstandard.at/2162654/Hybrid>

Наливайко А.Є.

*провідний фахівець з рекреації,
Мезинський національний природний парк*

ДЕКОРАТИВНО-ВЖИТКОВІ РЕЧІ КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ ТЕРИТОРІЇ МЕЗИНСЬКОГО НПП (ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА)

Твори декоративно-прикладного мистецтва – це носії традицій попередніх поколінь, пам'ятки народної культури, збереження та примноження яких на сучасному етапі розвитку нашої держави залишається актуальною проблемою охорони культурної спадщини українського народу.

Саме народне мистецтво є одним з найбільш цікавих видів, що з прадавніх часів живе й розвивається на основі спадковості традицій як колективна художня діяльність і виступає невичерпним джерелом пізнання культури народу і його історії, родючим ґрунтом для спілкування поколінь. Твори мистецтва відомі з

палеоліту. На Мезинській стоянці (с. Мезин, Чернігівська обл.) кроманьйонці виготовляли статуетки птахо жінок із бивнів і кісток мамонта ще у 18-15 тис. до н.е., а знайдена лопатка мамонта прикрашена меандровим візерунком, нанесеним природним барвником вохрою, яка слугувала як первісний музичний ударний інструмент, прославили Україну на всей світ [4].

До наших часів на Поліссі збереглися найбільш давні промисли та орнаменти. Тому адміністрацією Мезинського національного природного парку, в структурі якого з 2008 р. працює Мезинський археологічний науково-дослідний музей ім. В.Є. Куриленка в с. Мезин та його філіал в с. Свердловка, було прийняте важливе рішення про необхідність виявлення і збереження предметів побуту та знарядь праці, витворів декоративно-вжиткового мистецтва на території Коропського р-ну.

В ході етнографічних експедицій 2011-12 рр. Коропщиною зібрано велику колекцію побутових речей та витворів декоративно-вжиткового мистецтва, на основі яких на базі природоохоронного науково-дослідного відділення Мезинського НПП створено кімнату етнографії та історії краю [3]. Зауважимо, що більшість речей давно не використовується, дерев'яні вироби пускають на розтопку печі, а вишиті – на ганчірки. Тому створення етнографічного музею сприяло збереженню старовинних речей (Рис. 1).

Рис. 1. Кімната етнографії та історії краю. Фото автора

Досить велике значення в минулі часи посідав саморобний одяг та інші ткані вироби. В живому спілкуванні з бабусями, Мурло Олександра Григорівна влучно зауважила: «Це був дуже трудомісткий і довгий процес виготовлення тканин, пошиття й оздоблення одягу та рушників. До того ж велике значення мала символіка й обрядове значення тканих виробів». Виходячи з цього, всі вироби можна поділити на предмети щоденного вжитку та ритуальні і обрядові. До предметів щоденного вжитку належать грубі рушники-утиральники, скатерті, половики, простий полотняний одяг. Вишиті рушники вішались над іконами, вікнами, дверима, використовувались в різних обрядах (весільному, на хрещення дітей) та на різні свята. Вишитий одяг одягали на свята або до церкви. В залежності від віку жінки, в одязі переважали червоні або чорні

кольори (чим старший вік, тим більше чорного). Сорочки, вишиті чорним вдягали також вдови та у Великий піст.

Одним з напрямків наших досліджень став аналіз символіки та змін художніх напрямків у часі. Найбільш давні зразки народної творчості, що нами знайдені, належать до кінця XIX – початку XX ст. (в основному це вироби матерів сучасних 70-80 річних бабусь, самі ж ці бабусі майже не вишивали, оскільки їх молодість приходилась на найтяжчі роки голодомору, а потім війни). Ткали ще до 60-х років, проте вишивкою вже оздоблювали мало. Але потяг до прекрасного відновився, вироби знов почали прикрашати вишивкою, але вже великими яскравими квітами технікою гладь. Зараз майже в кожній хаті в селах можна побачити яскраві підзори та наволочки, якими вбрані ліжка, а також рушники з квітами над іконами (Рис. 2).

Рис. 2. Вишивка в інтер'єрі хати жительки с. Розльоти Коропського р-ну Кочубей Г.П. Фото автора

Загалом проаналізовано 38 жіночих сорочок та більше сотні рушників та підзорів. Найбільш давні орнаменти збереглися на жіночих сорочках, більшість яких виготовлені з тонкого або грубого конопляного полотна, вишиті або «білим по білому» конопляними нитками, або червоною, сірою та чорною заповоччю. На сорочках «білим по білому» використані техніки низинка, мережки та виколювання. Інші сорочки вишиті хрестиком. Вражає своєю складністю і тонкою роботою оздоблення горловини та рукавів. Найчастіше в орнаментах сорочок зустрічаються ромбічні символи, хрести, восьмипелюсткові зірки (алатирі), меандрові лінії, а також рослинні орнаменти з трояндами та виноградом (Рис. 3). Дівчина з малих літ навчалась цим знакам і символам, прикрашаючи ними сорочки, рушники, писанки, предмети побуту.

**Рис. 3. Найбільш давні елементи вишивки на сорочках Коропського р-ну.
Фото Коцержинської І.М.**

Ромбічні знаки – це символи всесвіту та Землі-матері. Узори, що розташовані в ромбі означають життя у всесвіті, єдність людини зі світом. В українській народній символіці ромб з перехрещенням є символом засіяного поля, плодючості і народження [2]. Ромбічні символи або вишивка всередині ромбів зустрічається на більшості оброблених нами жіночих сорочок.

Хрест як знак з'явився ще в епоху палеоліту. Але і сьогодні в народному мистецтві він займає одне з головних місць, виступає багатозначним і універсальним символом єдності життя і смерті, духу і матерії, знаком родючості, активного чоловічого начала. Багаторазове повторення хреста в орнаменті мало підсилити і примножити благополуччя людини, надавало речам властивостей оберегу [2]. Косий хрест, що перетинається з прямим – сонячний символ, що символізує гармонію чоловічого та жіночого, світло, радість, Боже благословення, знак що своїм корінням походить в далекі дохристиянські часи [5]. Саме в такому варіанті він трапляється на багатьох сорочках Коропського р-ну.

Символіка винограду розкриває радість і красу створення сім'ї. Сад-виноград – це життєва нива, на якій чоловік є сіячем, а жінка має обов'язок ростити і плекати дерево їхнього роду [1]. Виноград дуже часто зустрічається на жіночих сорочках Коропщини, підзорах і рушниках.

Ще один з найбільш розповсюджених символів – троянди. Це вже пізній символ, що означає красу, ніжність, жіночість.

На найдавніших рушниках, знайдених нами в ході досліджень, зображені родові (світові) дерева, меандрові орнаменти з трилисником, орнаменти з дубовими гілочками та гронами винограду. Дерево Життя пов'язане з міфами про створення світу, в яких воно виступає центром, навколо якого встановлюється рівновага протилежностей [2]. Тому багато рушників-божників мають зображення Дерева Життя, як символ Бога-родителя. На родинних рушниках – це дерево – символ роду людини, де кожна гілочка чи квіточка означає родича певної людини. Найдавніші в колекції рушники з Деревами життя – так звані «красні рушники», виконані технікою «полтавська гладь».

Отже, зібрана колекція побутових речей та витворів декоративно-житкового мистецтва, розмаїте багатство яких зосереджено в фондах та в експозиціях музеїв Мезинського НПП, є унікальною, тому що виступає взірцем

народної творчості, таланту, носієм історичної пам'яті й відіграє велику культурологічну та екоосвітню роль для найширшого масового користувача.

Список використаних джерел:

1. Бібік Н. Значення народної символіки в декоративно-ужитковому мистецтві // Музеї і колекції: минуле і сучасність. Збірник матеріалів науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Чернігівського обласного художнього музею. – Чернігів: СПД Скиба А. О., 2009. – С. 76-84.
2. Босий О. Г. Міф. Символ. Орнамент. Методичний посібник. – Вінниця: ФОП Данилюк В. Г., 2011. – 120 с.
3. Коцержинська І. М., Наливайко А. Є., Симоненко Н. В. Етнографічні дослідження в Мезинському НПП // Роль природоохоронних установ у збереженні біорізноманіття, етнокультурної спадщини та збалансованому розвитку територій: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю НПП «Гуцульщина» (м. Косів, Івано-Франківська область 18-19 травня 2012 року). – Косів: ПП Павлюк М. Д., 2012, – С. 276-279.
4. Куриленко В. Є. Історія Чернігово-Сіверщини з найдавніших часів у знахідках Мезинської округи. Нариси про далеке минуле рідного краю. – Чернігів, 2008. – 74 с.
5. Куровская Л., Куровский В. Родолад – мир славянской женщины. – Каменец-Подольский: СП Буйницкий А. А., 2007. – 316 с.

Охрім Х.А.

аспірант,

Науковий керівник: Лінда С. М.

доктор архітектури,

завідувач кафедри дизайну та основ архітектури,

Національний університет «Львівська політехніка»

ІСТОРИЧНА ІНВЕРСІЯ В АРХІТЕКТУРІ

Історична інверсія в архітектурі – пошук художнього ідеалу певної епохи, що полягає не у створенні власної неповторної архітектурної системи, а у прийнятті за еталон давнішої культури, визнання її як досконалішої та сильнішої. У широкому розумінні суть зводиться до ідеалізації та локалізації в минулому таких категорій як ціль, справедливість, ідеал, довершеність, гармонійні стосунки людини середовища за допомогою міфологічного і художнього мислення. Як зазначав З. Гідіон, оцінка творів минулого відбувається в процесі зіставлення його з реаліями теперішнього [1, с. 28]. В залежності від того, як позиціонувала себе та чи інша культура у виробленій нею часовій моделі, формувались відповідні погляди на минуле й майбутнє, котрі знаходили безпосереднє вираження у мистецтві, зокрема – архітектурі.

Скажімо, сучасними дослідниками описаний феномен «грецького відродження» у архітектурі Стародавнього Риму. Використання ордеру в римській архітектурі нерідко мало характер запозичення із попереднього історичного досвіду – античної Греції [2, с. 41]. Однак, враховувалась тільки формальна,